

51-ik sz. Decemb. 17. 1865.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap **szerkesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1865.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
 M. AKAD. NYOMDÁSZNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Báró Brennerberg Ferenc.“ — „Szabad vagyok.“ (költ.) *Udvardy Gézá*tól. — „Az új messiás.“ (Beszély.) — „Fiume.“ *R. A.*-tól. — „Az erdélyi országgyűlés megnyitása s a pesti új országháza terme.“ — „Hol történt Dobozi Mihály hősi halála?“ *Birkás Endrétől.* — „A londoni lord-mayor.“ — *y* — *s*-tól. — „Egy hét története.“ *Vad-*

nay Károlytól. — Ujdonságok. — Vegyes közlemények. — Irodalom. — Szerkesztői üzenetek.

Képek: „B. Brennerberg Ferenc.“ — „Török hordár.“ — „Az új országház ülésterme Pesten.“ (*Rajz. Haske.*) — „Az erdélyi országgyűlés megnyitása Kolozsvárott. (Vázlat után rajz. *Haske.*) — „Nevezetes névalairások.“

Ujdonságok.

— (*Az Eszterházy-képtár.*) melynek Bécsből elvitele s Pestre áttétele miatt az ottani lapok majdnem kétségbeestek, az akademia palotájának második emeletén, különösen e célra igen diszesen és fényesen berendezett csarnokban már fel van állítva s a felséges uralkodó Pestre érkezése napján nyitattott meg. Ez Bécsnek egyik fő és világhírű kincse volt, azért figyelmeztetjük vidékről felránduló olvasóinkat, hogy ne mulasztják el azt meglátogatni. A bemenet díj nélkül történik.

— (*A nemzeti színház telke.*) Mint tudjuk, a nemzeti színház részére Pest város jóságából felajánlott és törvénycikk által is biztosított telek az, melyre az akademiát építették. A város e helyett most kárpótlásul akár a felső, akár az alsó Dunaparton 600 □ ölnyi telket ajánl a színháznak s ennek eladását is megengedi, azonban oly föltét alatt, hogy a telekből befolyó összeg a színház javára fordíttassék.

Vegyes közlemények.

— (*Vámbéri a mohamedán hitfelekezetekről.*) különösen a siíta, vagyis perzsa mohamedán felekezetéről épen oly érdekes mint mulattató előadást tartott az akademia egyik szakülésén, mi által ismét bebizonyította, hogy tanulmányozva tette világra szóló útját. — A siíta felekezet eredete Vámbéri szerint a Mohamed halálát követő időre esik. Mohamed nem jelölven ki utódot, miután rokona és veje, a hős Ali mindenféle ármány által háttérbe szorítottatott, a khalifatusra egymás után Abubeker, Omar és Othman jutottak, de találkoztak azért számosan, kik még mindig Alihoz szítottak. A nevezett három khalifa halála után Ali jutott az uralomra, ki azonban orozva legyilkoltatván, párthivei, a siiták, vagyis felekezetesek, fivérét Huseint kiáltották ki, ki Ali sirjához közel a kerbelai síkságon elesett, és mindkettőnek sirját zarándokok látogatják. — A siiták Alit tartották s tartják a valódi prófétának, s nem ismerik a három khalifát Mohamed jogosult utódának, ki egyedül csak Ali, kit ők „az Isten barátja“-nak neveznek. — Előadása folyamában említést tön egy dervishről, ki 25 év óta nem tesz egyebet, mint hogy folytonosan ezt kiabálja: „Ali az Istennek a barátja.“ — A mily nagy kegyeletben tartják a siiták Alit, annyira gyűlölik a három khalifát, s nyíltan kiabálják: „legyen Isten átka a három khalifán.“ Az aliták vagy siiták koránja lényegesen eltér a szunnitákétól, ünnepeik egészen mások, szertartásaik is különbözők; mártyrjaik kivégeztetését kétféleképp ismertetik, t. i. elegiák által, melyek szép költemények és színi előadások által, mely két mód az Izlamban seholsem fordul elő. — A siiták és szunniták közötti villongásnak következményei közül előadó fölemli 1-ször, hogy a vallásos vitatkozások Perzsiában, hol a siiták otthon vannak, sokkal szabadabbak, mint a mohamedanizmus egyéb helyein, mert a siitáknál szabad a vallás felől vitatkozni, a szunni-

táknál nem. 2-szor. A perzsa nemzetiség sokkal szilárdabb lett általa, mint a többi mohamedánoknál. 3-szor. A nemzeti törekvés a siitáknál sokkal nagyobb mint a szunnitáknál, az ujitásnak inkább barátai mint ezek, költészetük virágzóbb, a tudományok iránt fogékonyabbak, és mindezekből azt következteti, hogy Ázsiában az európai civilizatió Perzsiá fogja legelső elfogadni.

— (*Negyvenkétezer forintos csákó.*) B. Palocsai Horváthnak, midőn 1790. jul. 19-kén Sáros-megyéből banderiumot vezetett Budára, vitézi öltözete oly pompás volt, hogy oly kettőnek árán könnyen föl lehetett volna állítani az akademiai épületet; csupán a csákója 42,000 forintba került. — Ugyan-ez évben Lipót főherceg, nem tudván, hogy nádor-iszánná fog választatni, magyar öltözet nélkül volt s méltóságát hirtelen nyervén, késő lett volna ujat készíttetni; ki volt a ki őt megajándékozta gála-öltönyével? A nápolyi király, kinek két magyar diszöltözete volt. E tekintetben most sem állunk hátrább; az utóbbi napokban Bécsben Biedermannál, a Grabenen, két kalpagforgó volt kiállítva, melyek közül az egyik 300 gyémántnál többet tartalmaz s 36,000 forint értékű; míg a másik rubin, opál és smaragdban a magyar nemzeti szint tünteti elő.

— (*A belga király halála.*) Az uralkodók ezen nesztora, Miksa mexikói császár apósa, kit minden európai fontosságú kérdésben tanácsáért fel szoktak volt a fejedelmek kérni, e hó 10-dikén, d. e. 11 órakor, hosszas szenvedés után elhunyt. Lipót a szó szoros értelmében polgár-király volt, ki 1848-ban, midőn egész Európa forrongott, oda nyilatkozott, hogy ő kész koronáját letenni, ha alattvalói nincsenek vele megelégedve, avagy ha más kormányformát üdvösebbnek vélnek magukra nézve. I. Lipót, (György, Keresztély, Frigyes) Ferenc Szász-Koburg hg fia volt; szül. 1790. de-

Első évi folyam.

51. szám.

December 17. 1865.

Báró Brennerberg Ferenc.

(Szász követ az erdélyi országgyűlésen.)

A november 19-dikén megnyilt erdélyi országgyűlés, melyről mai számunk „Az erdélyi országgyűlés megnyitása, s a pesti képviselőház ülés-
me“ feliratu cikkében bővebben szólunk, hazánk történetében kétségkívül nevezetes szerepet játszik, s nevezetes helyet foglalnak el abban azon derék hazafiak, kik a testvérországok rég megtörtént egyesülésének újból életbeléptetését, a szigorú törvényesség megtartását, a nemzetiségeknek az alkotmány sáncain belől történő méltányos és jogos kielégítését szóval és tettel előmozdítani törekedtek s az 1848-diki törvényeknek törvényekül elismerése által a 17 év előtt végbement és szentesített uniót kétségbevonhatatlanná, a közös pesti országgyűlés teljességét pedig gyorsab-

ban megtörténhetővé tették. — E hazafiakhoz tartozóknak hisszük azon tisztelt szász követeket, kik a kolozsvári országgyűlésen oda nyilatkoztak, mi-

szerint azon országgyűlést törvényesnek nem tekinthetik s így illetékesnek sem az 1848-iki unio-törvénycikkelyek revisiojára; mert az unio már rég szentesített és életbe is lépven, Erdély követi törvények revisiojába vagy megváltoztatásába csak a közös pesti országgyűlésen bocsátkozhatnak, s így szerintük az egyes erdélyi nemzetiségek is jogaik biztosítását nem az erdélyi, hanem a közös pesti országgyűléstől várhatják, s ott

B. Brennerberg.

kell azt majd keresniök.

Ha lapunk tere engedné, kész örömmel közölnök itt ezen férfiak mindegyikének arcképét, kik-

nek oly jeles szónívők vannak, mint Bömches, Wächter, Konrád és számos mások, s mindnyájuk legfiatalabbika, báró Brennerberg; s ha e helyütt mégis ez utóbbival ösmertetjük meg kiválóbban az olvasót, oka, mert ő az absolutismus szomorú korszakában képződven közpályára, kétszeres elismerésünket érdemli, hogy ama fojtó légkörben alkotmányos érzelmeit teljesen ki tudta fejteni.

B. Brennerberg Ferenc jelenleg törvényszéki titkár és nyomozási bíró Brassóban, fia a néhai kir. főkormányzéki titkár és császári tanácsos, b. Brennerberg Sámuelnek; született 1833. april 16-kán Kolozsvárt, hol 1848-ig az ev. reformatusok főiskolájában, 1849-ben a kath. lyceumban tanult. Tanulmányának a brassói főgymnasiumban folytatása után, három év alatt a szebeni jogakadémián a jog- és államtudományokat végezvén, 1852. nov. 1-jén a szebeni tanácsnál nyert alkalmazást, honnan 1854. márc. 15-én a brassói tanácshoz lépett át.

1859-ben a brassói communitás tagjává választott, s ez időtől fogva politikai tanácskozásoknál is, nevezetesen 1860-tól kezdve, élénk és jelentékeny részt vett.

A barcasági alsó választókerületől 1863-ban országgyűlési követté választatván, a szebeni gyűlés tagjává lett, hol a felirati javaslat s illető-

leg a reixrába menetel ellen beszélni óhajtván, szót kért; azonban midőn ezt megnyerte, kinyilatkoztatta, hogy szándékában állt a hazai törvények alapján a felirat tartalma ellen beszélni, de mivel tudja, hogy ez irányban egy oldalról sem várhat támogatásra, hogy a teljesen eredménytelen vitatkozásokat kikerülje, lemond szólási jogáról, s egyszersmind mandatumát azonnal letévén, az országgyűlésből kilépett.

A jelenévi kolozsvári országgyűlésre a Barcaságnak 23 községe által szinte egyhangulag követnek választatott, s itt többek közt így nyilatkozott: „Magas országgyűlés! Mióta politikai kérdések fölött gondolkozni tanultam, vezércsillagom a *jogfolytonosság* vala. Vezércsillagom vala akkor is, midőn 1863-ban mint követ köteletségemnek ismerém mandatumomat letenni. A jogfolytonosság elve az, mely arra ösztönöz, hogy kinyilatkoztassam, miként Kolozs-megye követének indítványát pártolom, Brassó városa követének indítványával kapcsolatban,“ azaz, hogy a feliratban mondassék ki, miként kegyeskedjék ő felsége Erdély követeit az egyedül törvényes közös pesti országgyűlésre meghívni, s hogy ugyanakkor az erdélyi nemzetek külön jogainak biztosítását méltóztassék királyi propositióul előterjeszteni.

S z a b a d v a g y o k .

— Herwegh költeménye. —

Szabad vagyok, soha se zengem
Nagyok sirján szerény dalom;
A lég világa vonz csak engem,
E tiszta, szent birodalom.
Váram nincs, melynek büszke ormán
Országokat belát a szem;
Madár gyanánt fészkembe' lakván —
Ha dallhatok, van mindenem!

Mint mások, én is ugy tehettem,
Hiszen mikor nem voltam ott,
Ha évenként a szerepekben
Hű szolganép csztokodott?
De a szerencsét soh' se hittam,
Bár engem híttak szüntelen;
Odább menék, dalolva vigan; —
Ha dallhatok, van mindenem!

Aranytól reng a lord edénye,
Az enyim jó — ha *bort* is ád!
Arany nekem a hajnal fénye,
Ezüst nekem a holdvilág.
S napom ha fogy, nincs senki készen
Lefogni elborult szemem,
Hisz en-kezem sajtolja pénzem;
Ha dallhatok, van mindenem!

Estennen dallok táncrakeltőt,
Nagyok lépcsőinél — soha;
Tanultam szállni, érni felhőt,
De ne lásson a palota.
S mig boldogulni könnyü pálya
Sok embernek posvány, verem:
Könnyed viráglevéllel játszva —
Ha dallhatok, van mindenem!

Oh lányka! szívem égve lángol;
Csak te lehetnél az enyém!
De te szalag- s boglárra vágjál,
És én szolgáljalak? — Nem én!
Szabadságom nem árucikk, s ha
A bibort elkerülhetem,
Tűnő szerelmed sem lel sirva; —
Mig dallhatok, lesz mindenem.

Udvardy Géza.

A z u j m e s s i á s .

(Beszély.)

IV.

(Vége.)

Sevi nyugodt tekintettel nézé az öt vetkezető bostandzsikat, megvetéssel tekintett az előtte álló márványoszlopra és a kötélesomagra; — vonásai nem változtak, s különben is borzas haján nem lehetett észrevenni, hogy az égnek állt volna; teste fehér, sima volt, mint a patyolat, — s a ki őtet így látta szilárd magatartásában, csakugyan fölfödözni vélé benne a prófétát.

Azon halványság, mely még a nagyur előtt arcára szállt, ott maradt rajta, részvételet gerjesztőleg, mint egy fehérszárnyu angyal.

A szultán és kísérete végre előálltak. Egy néhez biborszönyeg terítettet a mozaikszerű kövezetre, a biborszönyegre egy aranyozott trón, erre ült föl IV. Mohamet.

A kíséret állva maradt mellette.

Sevi hátrakötözött kezekkel, mint szent Sebestyén, állt előttük; égre nézett és ajkain mennyei mosoly lebegett.

— Ez mégis gyerek a talpán! — mormogá magában Kiuperli.

A szultán intett, az első bostandzsi előlépett, kezében a nagy ruganyos ijjat, s egy hosszú fényes acélnyilat tartva.

— A szemének célozz! — kiáltá Mohamet, s ha azt mondod, hogy három, bocsásd el a nyilat.

A bostandzsi kifeszíté az ijjat, ráhelyezé a csillogó nyilvesszőt, aztán éles szemének irányába emelé azt. A nyil hegye úgy neki volt szegezve Sevi jobb szemének, hogy az abból kilövellő tűszugár megakadt benne.

— Sevi! — kiáltá Mohamet, az idő kevés, szép csendes és meglehetősen kínos halálnak küszöbén állsz, az én bostandzsiim igen jól céloznak s a harmadik szóra érezni fogod, mint furodik szemed gödrébe a nyil hegye s hallani fogod mily furesául ropognak a rostacsontok, hogy mint visszhangzik bele szemfogad fölött a Higmoriüreg. Sevi, még van idő, ismerd el, hogy mégis csakugyan allah az, a ki téged teremtett.

— Jehova az egy igaz isten, és én vagyok az ő prófétája! — volt a szilárd válasz.

— Egy! — kiáltá a szultán.

Néhány pillanat mult el, a nézők ajkain elholt a lélekzet, Tököly is ott állt köztök és nemes arcvonásain a megilletődés mély nyomai látszottak.

— Sevi, Sevi! — azt mondod, hogy megva-

kulsz; igen kár lesz pedig egyik szemedért is, nem lehet azt többé visszacsinálni földi kézzel, csak azt mondom, hogy térj az igaz utra, míg szépen vagy.

— Jehova az egy igaz isten, és én vagyok az ő prófétája!

— Kettő! kiáltá Mohamet.

A serralj udvarában nagy volt a csend, be lehetett hallani a népszivajt, az orditást, egyes töredezett szavakat is lehetett érteni; — a nagyur összeráncolá homlokát, midőn hallá az ezrek torkából beható viszhangot:

„Jehova az egy igaz Isten és Sabbatti Sevi az ő prófétája!“

— Még csak egy szó van hátra, ha erre is visszasan felelsz, allah nem lesz irgalmas és kegyelmes.

— Jehova az egy igaz Isten, és én vagyok az ő prófétája! — válaszolá harmadszor is Sevi.

Ekkor Mohamet dühösen ugrott föl helyéről, neki rohant a bostandzsinak, kirántá annak kezéből a nyilat, s keresztül dőfé azzal a szegény háremőr keblét.

A piros vér mint egy ugrókut szivárványa löködött ki a ketté hasított szívből, s végig permetezett a katona sárga egyenruháján, mint odahintett gránátgyöngyök.

Sevi élete drága volt, nem lehetett ahhoz nyulni, a császár tigris dühének pedig vér kellett.

A vér elfolyt, Mohamet összetöré az ijjat, melle ismét rendesen emelkedett, s egypár perc mulva földoldoztatá a rettenthetlen ifjut.

A mint Sevi szabad lön, a szultán magához inté őt, a kezét melyen még párolgott az ártatlan vér, vállaira tette, — az ajak, mely épen most tajtékozott a dühtől, mosolygott:

— Sevi, úgy látszik, nem félsz a haláltól?

— Majd hozok én neked még a halálnál rettenetesebbet, — a csalódást! — Ez utóbbi szavakat már csak gondolta a kegyes ur.

Néhány perc mulva megnyílt az udvar rézkapuja; mintegy delejütésre fordult oda minden szem, mert mindenki akarta tudni, a mit a nagyúron és nagyveziren kívül senki se tudott, azaz folytatását az elkezdett darabnak.

Cifra bajadérek mint pillangók rohantak be egyszerre, s mint arany-, ezüst- és gyémántfecskék csil-

logva csattogva lebegteték fényes szárnyaikat hátra és előre lebbenve, bonyolódva mint egy gordiusi csomó eleven szálai egy pont körül; — ajkaik énekeltek, nevettek, mosolyogtak egy pillanatban s a seraljudvara tündérkertté változott át; annak, a ki a paradicsomot keresi, nem lehetett nagyobb vágya e pillanatban mint itt maradni.

Nemsokára titkos kapuk pattantak meg a seralj udvarában, — apró láthatatlan kerekeken narancs, citrom, datolya és aranyalmát termő fák gördültek előláthatatlan kezekről vonatva; egy perc alatt változott át az udvar aranykertté, a galyak közt szizegő kolibrik csillogtak, s itt ott egy-egy sűrű lomb alól fülemüle dalát betanult kanárik hangos éneke csattant meg. Másik pillanatban föl pattant az udvar közepe, egy virágmedence emelkedett ki alóla, a medencéből ezer meg ezer vizsugár tört fel egymást átszöve és visszahullva mint egy ezerszínben égő kupsugár; — a viz ábrándot szülő illattal tölté meg a levegőt.

Sevi bámult, csodálkozott, térdei inogtak, a Palestinában született szegény zsidófiu bár tudta a fisika egyes töredékeit, de arról, hogy az égből le lehessen vonni a paradicsomot, soha se mert volna még csak álmodni sem.

Mire a kert tökéletesen be lön rendezve, akkor egyet villámlott és egyet dördült, s pár pillanat múlva egy kis kerek rózsafelhő lebegett a kert sárgagyümölcsű fái fölött. A felhő mindig lejjebb szállt s mire egyes foszlányai a trónt megérintették eltűnt az egyszerre, s hármás királyi koronával fején, hófehér átlátszó ruhában, melynek ritka szövetén átfehérlett és piroslott az angyali leány gyönyörű teste, — ült egy földi tündér.

Sevi ijedten, megbüvölve tekintett körül. A nagyur és kisereje eltűntek. A kiket látott, mosolygó nymphák, éneklő bajadérek voltak; a virágmedencét környező kis kristálytóban gömbölyű testű habléányok fürödtek, a fekete és fehér hajfürtök mint csodaszerű fényes háló szálai lebegett a fényes vizeükön.

A trón zsámolyát szebbnél szebb női alakok heverték körül, mindannyi átlátszó fehér ruhában derekukon átövezve aranyabronccsal; hárfákat és lantokat pengettek a rózsaszín ujjak, a hurok rezgését dal követte, részegítő, mámorosító női dal.

Mire már Sevi közel volt ahhoz, hogy elszedüljön, egyszerre elhallgatott minden, a koronás tündér felemelkedett bársony üléséről, oda lépett a proféta mellé s egy hirtelen rántással letépé az arcát takaró fátyolt.

E pillanatban Sevi összeroskadt.

Mire magához tért, nyugágyon lelé magát, körülötte minden aranytól csillogott, a terem falait nehéz perzsa szőnyegek takarták, — és nem volt mellette senki, — senki!

Sabbati bámult. Egyszerre a jobboldali függöny csendesesen fölfelé kezdett gördülni; a mint a függöny emelkedett, egy fehér bársony aranyvirágos pamlag csillámlott elő, — a függöny még feljebb emelkedett, aztán még feljebb, végre előtűnt a mi most nem ájulást, nem szédülést okozott, de a mi az ifju véret lángra gyújtá, előtűnt a földi tündér, Mariza!

Sevi lábaihoz rohant.

Ekkor Mariza megragadta a fiu kezét:

— Ismersz e Sevi?

— Igen, ó igen!

— Hol láttál először?

— Astaróthban.

Mariza igézőleg mosolygott.

— Szeretsz e Sevi?

— Igen, ó igen!

— Én nem hiszem.

— Mit kívánsz, hogy tegyek érted?

— Nem teszed meg.

— Mindent, mindent.

A nő lerántá magáról fátyolát.

Sevi agyához kapott, szét akart az repedni e pillanatban.

— A ki előtt így megmutatom magamat, az az ember meghal vagy az enyim lesz; akarsz e az enyim lenni.

Sevi reszkető ajakkal felelé:

— Igen.

— Nos tehát menj a függöny mögé, ott fogsz találni egy levelet, és még valamit, a levél meg fogja magyarázni, hogy mit tégy.

— S aztán? . . .

— Aztán a tied leszek!

V.

A zaj egyre növekedett, a nép türelmetlen volt, és ordítani kezdett; — végre nekiesett a seralj kapujának, el kezdé azt verni, rázni; a dörögés, a rezgés visszahangzott a nagy ódon épületben, mint fölriasztott halott sohaja a koporsóban.

Egyszerre csak megnyílt az erkélyre vezető ajtó és azon egész törökösen öltözve, csillagos turbánban, melynek lecsüggő bojtján arany félholdak ragyogtak, kipirult örömarccal jelent meg Sabbati Sevi.

A nép elsápadt ijedtében.

— Hivek! — kiáltá az átváltozott proféta, — bocsássatok meg egy embernek, hogy bolond volt,

és legyetek okosak; menjetek szép csendesen haza és imádkozzatok Allahhoz, mert ő az egy igaz Isten és Mohamed az ő profétája.

E szavak után az erkély ajtaja becsapódott, és Sevi eltűnt. A mint azonban Sevi eltűnt a nép elől, úgy tűnt el Mariza Sevi elől.

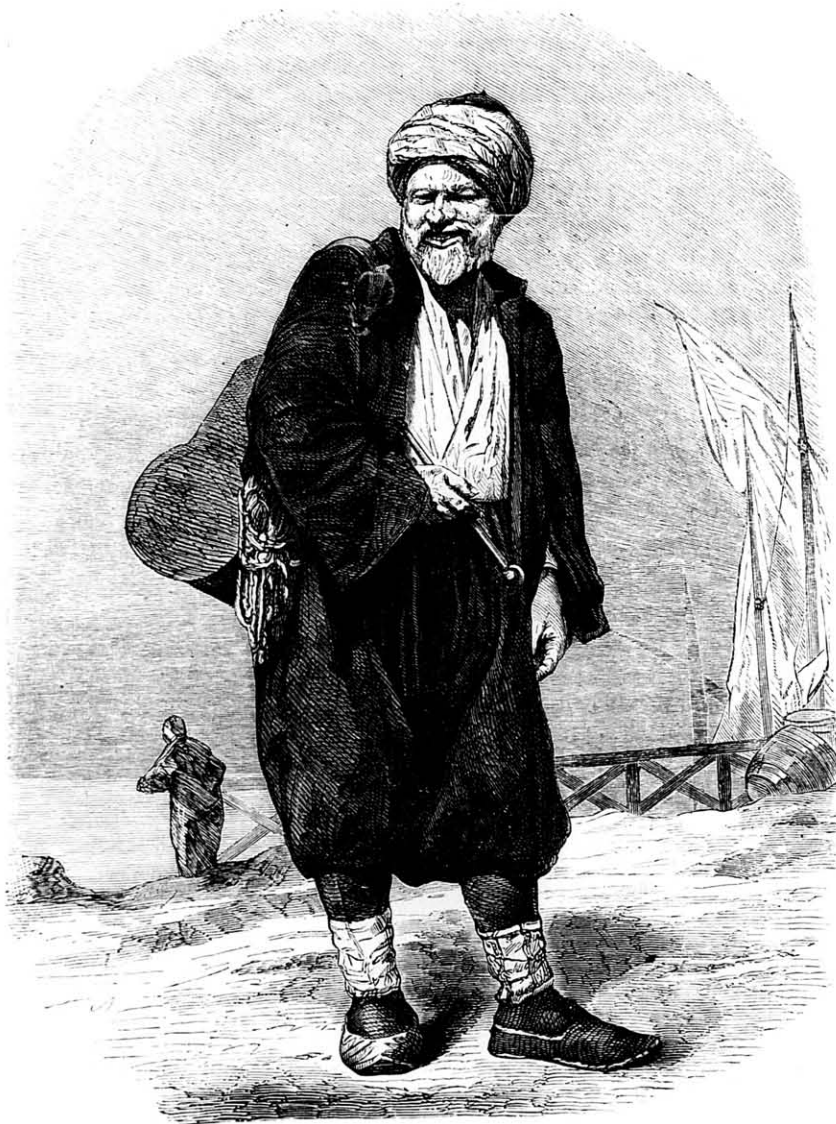
A balgatag nem tudta, hogy a szultán háremét

nem akarja meglátni senki, mert a ki aztat meglátja, az meghalt.

Egy óra múlva egy csausz jelent meg az erkélyen nagy ezüst taccával, az ezüst taccán egy véres fővel.

— Így bünhődik az, a ki meg meri tagadni Allahot!
A nép örült, pedig a fő, a messiás feje volt.

Törökgyi Titusz.

Török hordár.

A török hordár.

A török hordár, az ugynevezett *hammal*, Konstantinápoly népségének egy egészen külön faja. Ez kalauzolja az idegeneket, vezeti lovaikat, s lépeget, üget, vagy vágat mellettük, a mint a paripa szeszélye hozza magával, és ez végzi mind-

azon munkát, melyet a mi hordáraink vagy dunaparti munkásaink szoktak végbevinni.

A *hammal* rendkívül erős, mert a folytonos munka és mérséklet az életmódban testét igen megedzi. A kikötőben ő szállítja szárazra a hajók

terhét, s vállait itt sokszor annyi podgyász nyomja, a menyit talán csak két lóra mernénk fölrakni, sőt nem ritka eset, midőn a Galata nevű külváros meredek utcáin a hammal könnyedén lépeget fölfelé, hátán zongorát cipelve, melynek kézben szállítására Pesten 4—6 ember szükséges; másrésztől meg a hammal oly kitartó és sebes futó, hogy e tekintetben még Keletindiában sincsen párja.

Ezen „kétlábu teherhordó állatok“ rendszeren Törökország beljében, ennek legszegényebb vidékein szetközödnek fel, s a szent városba, Konstantinápolyba azért mennek, hogy ott munkájukkal valami csekélyke vagyont szerezhessenek, mert másként sohasem tehetnének szert feleségre.

Egyébiránt a hammal keserves életmódja mellett is vig kedélyű s néha kodélyesen dudol fogai közt efféle verseket:

Hammanum kapussi kecseli,
Icunden csikár bir peeseli.

(A nőfürdő ajtaja kettős selyem,
Azon át egy szép fátyolos nő megyen.)

Ezen hordárok testülete (*asnaf*) igen népes, s az mint valami törvényhozó testület kamrákra (*oda*) van felosztva, melyek választott főnököknek, a hammal-basinak, engedelmeskednek.

Képünk eredetije Proust műve, ki több kitünő törökországi életképet készített.

F i u m e.

II.

A káros pártviszály által előidézett politikai elvharcok közepette üléselő horvát országgyűlés is, a helyett, hogy főtörekvését a nemzeti feltékenység határain kívül eső milliók jólétére hivatott világiac kereskedelmi igényeinek kielégítésére irányította volna, inkább másodrendű célok előmozdításán fáradozott, nem törődve azzal, hogy ez által a szabad kikötőváros törvényben gyökeröző jogait csak újabb sérelemmel tetézi. Ezuttal csak a nemzeti nyelv ügyében 1861. aug. 12-én hozott határozatok 6-ik §-át emlitjük meg:

„6. §. Fiume városában, az ottani rendkívüli viszonyoknál fogva, az egymásközi politikai, törvénykezési és kereskedelmi hivatalos közlekedésben — a közoktatásnak általában kivételével — tekintet legyen az olasz nyelvre, úgy hogy azt a délszláv nyelvet még nem tudó polgárok és testületek használhatják, a háromegy királyság egyéb hazai hatóságaival folytatott hivatalos közlekedésben azonban Fiume városa és testületei kizárólag a délszláv nyelvvvel tartoznak élni.“

Fiumének épen úgy hivatása a magyar korona országainak nemzetgazdászati hatalmát emelni, mint Triestnek a német örökös tartományokét; mindkettő a megfenekléshez közel jutott közös birodalom kereskedelmi felvirágzásának, jólétének egyenlő és egyenrangú tényezője. E közös nagy érdek és cél zászlója alatt hiszszük, hogy horvát testvéreink is eddigi politikai elveik egy részének hátat fordítva, a reális célok üdvös térére lépnek át, melyre a sokat zaklatott, anyagiilag és erkölcsileg kimerített, — köz- és magánjogi érdekeiben megnyirbált testvér népünknek mindenekfelett szüksége van; — a reális célok utáni őszinte törekvés azonban feltételezi, hogy

bizalommal levén egymás iránt, a jog és méltányosság hatalma előtt mindenki meghajoljon.

És e hitben egyszersmind bizalommal fordulunk a béke nemtője által vezérelt bölcs fejedelem felé, ki a magyar korona és birodalmának egyező érdekei iránt viseltető anyai gondoskodásánál fogva e főfontosságú ügyben is neusokára el fogja oszlatni azon hátrányokat, melyek a kilátásba helyezett nagy cél gyors megoldásának még útjában állanak.

A város régente Tersact, később védnöke után Szt. Vid néven volt ismeretes; mostani nevét Fiumara nevű folyamtól kölcsönzé, mely itt a tengerbe szakad s mely Strabo és Pliniusnál Eneum név alatt fordul elő.

Fiume fekszik az északi szélesség 45° 20' és a keleti hosszúság 32° 5' alatt, mintegy 14,000 lakos és 800 lakházzal.

A város maga két részre oszlik: u. m. ó és új városra. A tenger hullámai hajdan a falakkal körülvett ó város tengerre nyíló kapujáig, olasz néven „porta dell' Orologio“-ig hatottak. E kapu alatt hódolt a városi hatóság III. Károlynak sept. 15-én 1728-ban, midőn neki aranynyal himzett vánkoston a város kulcsát átnyujtá, melyet miután a boldogemlékezetű fejedelem ujjáival érintett volna, a következő szavakkal adta vissza a városi hatóságnak: Sicut hujusque has claves conservare scivistis, ita fidelitate in posterum conservanda remittimus; interim gratiae nostrae adjecti maneat. (Miként e kulcsot ekkor megőrizni tudtátok, úgy ezentul is hűségtekre bizom gondviselését; ideiglen maradtok a mi kegyelmünkre bizva.)

E kapu felett látható ama éjen át kivilágított nagy óra, melytől a kapu olasz nevét nyerte; fő

kedő páratlan Luiza-ut merész kanyarodásait. A lőtte a torony egyik fülkéjében van a tűzveszélyt jelező harang; a 20 öl magas kaputorony csucsát I. Lipóttól 1659. jun. 6-án adományozott városi címer képezi. Maga e kapu-torony, a gyönyörű corso éjszaki házsorának közepére kerül, e kapun át jut az ember az ó városba, melynek keskeny görbe utcái, rendetlen házai az ó városi elnevezéssel kiváló összhangzásban állanak.

Az európai csin, izlés és kényelemmel épült új város azon területet foglalja el, mely feltöltés által az egykori sekély tenger-fenéken nyeretett, innen magyarázható meg a mostani hirtelen mélyedés, mely közvetlen a part alatt 8—12 láb között változik. Az új város, széles, egyenes utcáin kívül tágas térekkel bír; első helyen az Ürményi-tért említjük, ennek nyugati sarkától kanyarodik délnyugatnak a száz öl hosszú révgát — molo — mely az új kikötő — porto nuovo — vizét a délkeleti szél — scilocco — szilaj ostroma ellen védi. — E kikötő terjedelménél fogva csak csekély mérvben felelhet meg amaz igényeknek, melyeket a kiépülendő duna-adriai vasút az üzletforgalom terén elő fog idézni, kétségtelen tehát, hogy a keletkező ki- és beviteli forgalom közvetítő tényezőinek okszerű összhangzásba hozatala jelenleg e nagy fontosságu világszínvonalunk elsőrendű követelményét képezi. Ily vezérelvből indult ki az itteni kereskedelmi és iparkamara is, midőn az említett kikötő kellő tágitására megkívántató részletes terveket, költségvetéseivel együtt kidolgoztatta, melyek szerint az imént leírt 100 öl hosszú révgát hajlási irányában még 200 öllel fogna megtoldatni, végpontjánál 16 ölnyi mélységgel; és így a sajátképi kikötőhelyiség 40,000 □ ölnyi térfogatot nyerne. A tenger-fenék az Ürményi-tér kikötő sarkától közel a dohány-gyárig az egész part hosszában annyira lesz betöltve, hogy a sinut és leendő rakpart között 20 ölnyi térfogad maradjon. A főbb ki- és beviteli árúk: u. m. gabona, fa, iparcikkek sat. számára külön-külön 60 öl hosszú és 30 öl széles rakgátak nyulnának a tengerbe, a rakgátak közei 30 ölnyi szélességet nyervén; e szerint tehát a sinuton érkező, fával rakott teherkocsi az illető fordítóról a megfelelő rakgátra tolatik, és így a kérdéses kiviteli cikk a teherkocsiról közvetlen a rakoda medencéjében várakozó hajóra szállítható. Ezen általunk felületesen vázolt tervezet költségvetése 3.370,000 fra van számítva, a nagy célhoz képest valóban csekély összeg.

Van ezenkívül Fiumének még egy másik holt kikötő-csatornája is — canale della Fiumara —

mely az Ürményi- és Fiumara-tér hosszában, közel a Recsina folyóni hidig terjed, hossza 320, szélessége 15 öl, mélysége 16—18 láb; itt a parti kereskedés kisebb hajói állomásoznak.

A duna-adriai vasút pályaudvara szintén az Ürményi-tér és Susák közti ugynevezett recsinai öbölnél van tervezve; a feltöltés, hahogy ez az Ürményi-tér keleti sarkától a 150 ölnyi hosszra nyújtott Recsina-meder végpontján át egyenes irányban a susaki partig eszközöltetik, kevés költséget fog igényelni; mert egyenletes mélyedés mellett, a meghosszabbítandó Recsina-meder végpontjánál, hol a legnagyobb mélységre akadunk, ez alig tesz 24 lábat; a pályaudvar számára e tervezet nyomán 50,000 négyszög ölnyi terület fogna megszereztetni.

Felesleges emlitenem, hogy az európai műveltség színvonalán álló város részéről a tudomány, művészet és jótékony intézetek kiváló gyámoltásnak örvendenek.

Van itt egy nyilvános tengerészeti iskola, kereskedelmi, hajózási tanintézet, első osztályu katonai növelde, felső és alsó gymnasium, elemi fő- és ipartanoda, mely utóbbi intézetek azonban a horvát nyelv behozatala óta gyengé látogatásnak örvendenek, a tehetősebb polgárok inkább a trieszti, velencei sat. iskolákba küldvén gyermekeiket, van ezen kívül leány-nevelőintézet, óvoda, terjedelmes könyvtár sat.

Építészeti nevezetességei közül kiemelhetjük: Szent Maria Maggiore, szent Hyeronimus, szent Vid a város védnökének, továbbá az Ágoston szerzet, a görögnevelőintézet, apácák sat. templomát, a négy utcára szolgáló magyar Gubernium gyönyörű palotáját, a katonai növelde épületét, a dohánygyárat, olasz casinót, színházat, Európa és a magyar király szállodáját, Bakarsics, Frankovics, Garofolo, Skarpa s főleg az Ürményi-téri és a molo körüli izlételjes magánépületeket. Többeket ezek közül külön rajz és szöveggel lévén szándékunk megismertetni, ezutal pusztá megemlézésükre szorítkozunk.

Sétaterei közül fellemlithetjük a magyar Gubernium palotája előtti Erzsébet-parkot, balra a „Magyar király“ szállodája, jobbra Garofolo nagyszürü bérháza, átellenben a tenger veszi körül; méltólag sorakozik e mellé a vadregényes Recsina-völgynek mintegy kapuját képező scoglietto, melynek hársfa sorai között szomorú benyomás közt szemlélhetjük a messze háttér egykor erdőberitotta, most teljesen kopár meredek hegyoldalai közt folytonosan bár, de alig észrevehetőleg emel-

legszebb kilátás nyílik itt a Frangepánok ősi fész-
kére, mely elhagyottan mintegy bánkódni látszik
e dicső család végzeteljes elbukása felett; sötét,

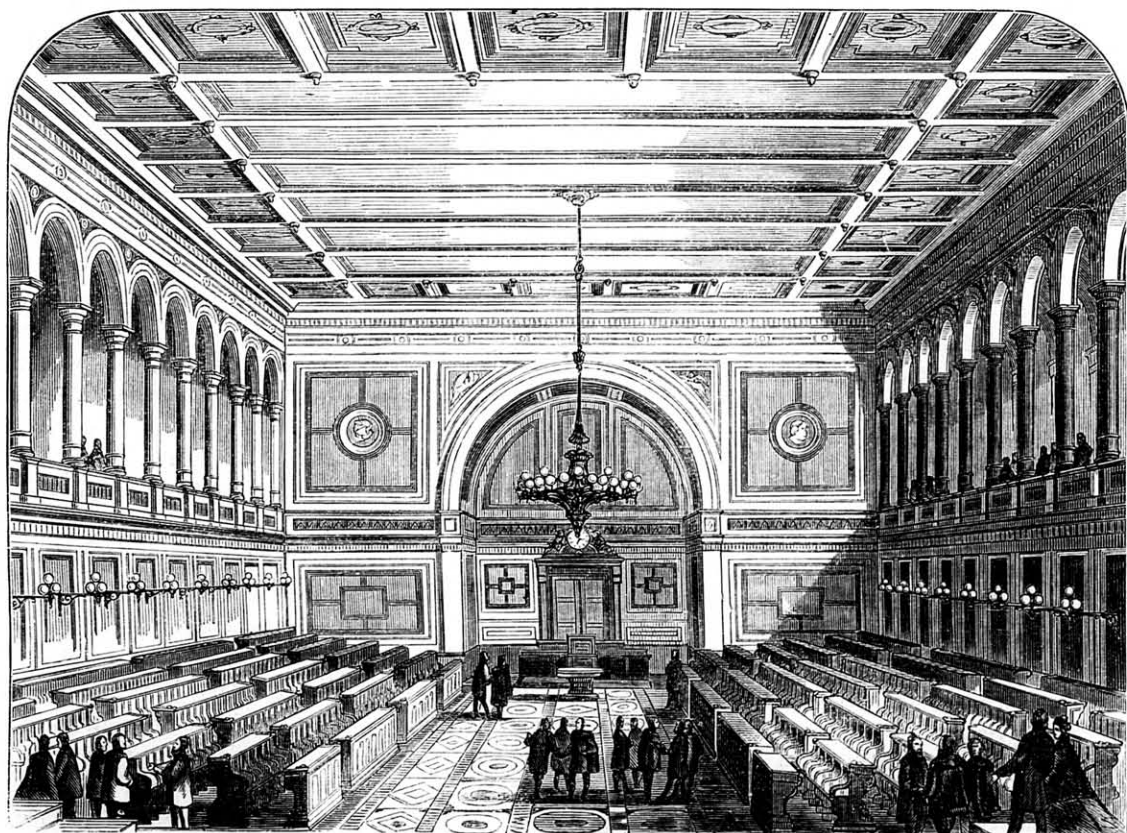
komor gyászt lát merengő lelkünk a falakon, hol
századokon át a hazaszeretet és vitézség történeti
fénye ragyogott! **R. A.**

Az erdélyi országgyűlés megnyitása, s a pesti új országház terme.

Olvasóink tudják, hogy ő Felsége szeptemberi
nyilatkozványa közben az új kormány a jogfoly-
tonosság törvényes terére lépett s hogy ennek kö-
vetkeztében ki lön hirdetve az országgyűlések
összehívása.

totta meg, s mert Erdélynek, — ha Isten is úgy
akarja — alkalmasint ez volt utolsó országgyűlése,
azon ünnepélyes jelenetnek rajzát, jövendőre em-
lékül, olvasóink talán szívesen veszik.

A háttérben, a mennyezetes trón alapfalán van

Az új országház ülésterme Pesten. (Rajz. Haske.)

Az 1848-dikai törvények alapján, melyek által
az Erdély és Magyarország közti Unio százados
óhajtások után végre ténynyé vált, a Királyhágón
túli testvérország képviselői szintén a pesti ország-
gyűlésre lettek volna meghívandók; mivel azon-
ban ő Felsége királyi propositiói közt a pesti or-
szággyűlés elé is első sorban a 48-diki törvények
revisióját tűzi ki, ezzel kapcsolatban az erdélyi
országgyűlés elé ezen 48-diki törvényekből az
Unióra vonatkozók át- s illetőleg megvizsgálását
tűzte ki feladatul.

Az erdélyi országgyűlést ő Felsége nevében
gróf Creneville kir. biztos november 19-dikén nyi-

ő Felsége arcképe s az alatt a kir. biztos széke,
melytől jobbra a királyi tábla irnokainak s balra a
gyorsírónak asztala szemlélhető. Ez asztalok jobb-
ján s balján ajtók, s azok fölött ablakszerű karzatok,
ezenkívül a terem jobb oldalán hosszan elfutó, s
hegyes vasrácsokkal részekre osztott karzat van,
tele hallgatókkal.

A terem közepén hosszú asztal nyúlik végig a
kir. tábla tagjai számára, melynek felső végén, a
trónhoz közel, az elnök: báró Kemény Ferenc
széke áll. Ez asztal alsó végén, balra, láthatni a
többi gyorsíró asztalát.

A kir. tábla asztala mellett két oldalt levő pa-

dok két-két első sorában a királyi hivatalosok, a két-két utolsóban pedig a megyei követek ülnek, az előtérben körded alakban emelkedő padokon pedig a városi és a szász székek követei.

A mi ez országgyűlés vitatkozásait illeti, azok már befejezvék, s ezek három indítvány körül fogtak.

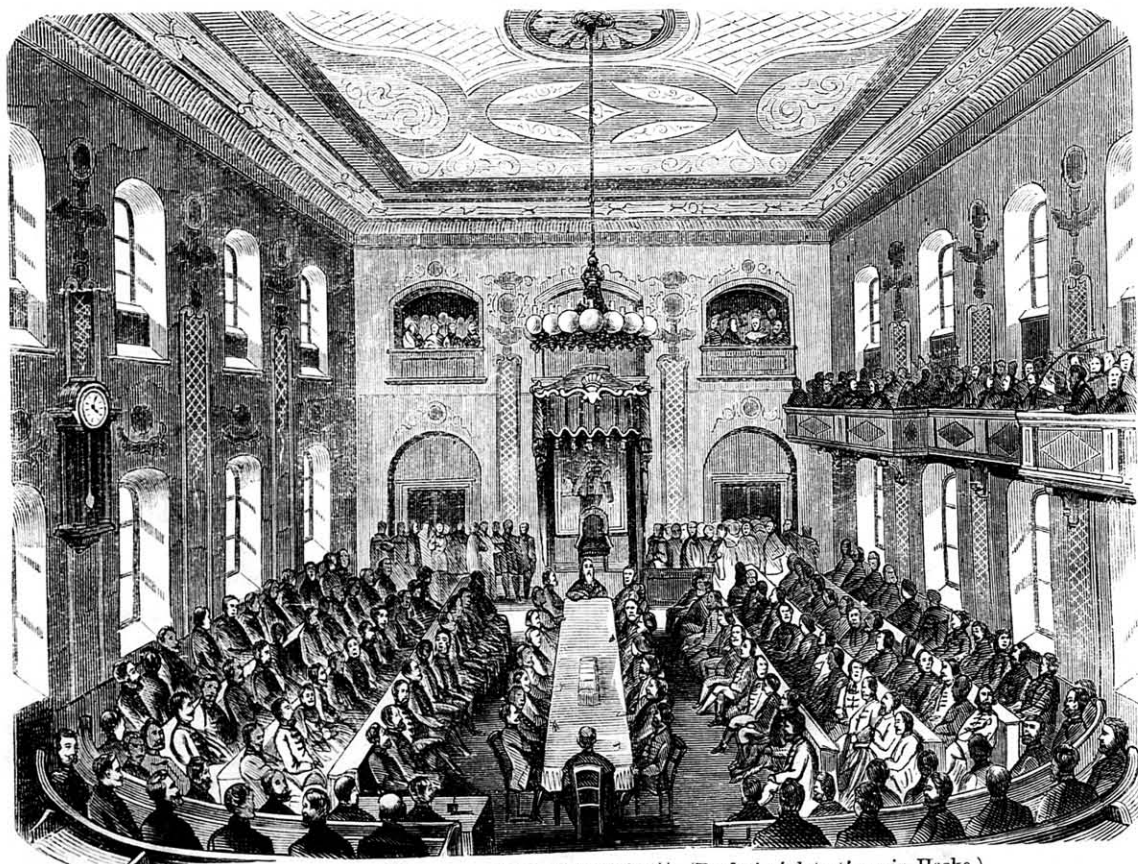
Zeyk Károly indítványa ez országgyűlést nem tartá illetékesnek törvényhozásra s így az 1848-dikai Unio-törvények revisiójára sem, s azért feliratot indítványoz, melyben fejeztessék ki, hogy Erdély karai és rendei az Unio-törvénycikket jog-

ez indítvány a Schmerling-alkotmány terén áll. A gyűlésben levő oláhok közül ez indítványt mintegy 15—20 irta alá.

Rannicher (szász) követ indítványa az Uniót elvileg pártolja, de ő még ezen erdélyi országgyűlésen meg akarná annak föltételeit szabni s Magyarországgal egy itt elintézendő államszerződést akarna kötni.

E véleményt a gyűlésen levő szász követek közül csak huszonketten irták alá.

A többi szász, oláh, székely és magyar követ egytől-egyig Zeyk indítványát pártolá s így az

Az erdélyi országgyűlés megnyitása Kolozsvárott. (Eredeti vázlat után rajz. Haske.)

érvényesnek tartván, ennek folytán kéri ő Felségét, hogy az erdélyi részeket az őket illető pesti országgyűlésre meghívni méltóztassék.

Báró Saguna (oláh) indítványa szintén feliratot óhajt, mely mondja ki e gyűlés törvénytelenységét s kérje meg ő Felségét, hogy a szebeni 1863-diki törvényeket erősítse meg s azok alapján hívjon össze egy erdélyi országgyűlést s az Unio-törvénycikkeket terjeszsze az elé. Tehát miként látszik,

Unio ismét ki van mondva.

Igy hát biztos reményünk lehet hozzá, hogy Erdély képviselői nemsokára elhagyják kolozsvári üléstermüket, melynek megnyitását közli az ezen lapon levő rajzunk s a közös hongyülésen, annak közös házában fogják elfoglalni a reájuk váró padokat, hová a muzeum terméből Magyarország képviselői valószínűleg velük egy időben költöznek majd át.

Hol történt Dobozi Mihály hősies halála?

„A történetek ismerete szövétnek, melyet, hogy, biztosan haladjon, minden nemzetnek követni kell,“ mondja Eötvös egyik történeti regényének előszavában. És ha a tisztelt báró igen helyes megjegyzése szerint „a regénynek azon különös kötelessége jutott: hogy mennyiben a történet körébe vág, az író ne képzelőtehetségét, hanem azon ismereteket kövesse, melyeket magának, ha lehet, egykoru kutföből, lelkiismeretes vizsgálódások által szerezhetett“, mennyivel nagyobb kötelességük a tisztán történetíróknak, hogyha már idézik az egykoru beliek szavait, azon helyet, hol a tárgyul választott hős esemény véghez ment, ne képzelőtehetségük szerint, hanem állításaikhoz hiven ismertessék meg az olvasó közönséggel!

Ezen becses lapok előfizetőinek e napokban jutott kezébe azon diszes jutalomkép, mely *Dobozi Mihályt*, törét Ilonája dagadózó keblének irányozva, ábrázolja; s miután az e képnek szines nyomatáról írott szöveg zárjelei között is azt olvasom: „Dobozi Mihály hősies halála Fehérmegyében történt,“ a történeti igazságnak tartozom ezen terves állításnak helyreigazításával.

Ha Fehér-vármegyének lelkes hölgyei a korán elhunyt Jászay Pálnak történeti könyve szerint, Dobozi Mihálynak, mint Fehérvármegye egyháztalajdi születésű egy telkes nemes, s hősies lelki nevének, a Külső-Szolnok-vármegyebeli farnosi birtokos Ilonának erényei iránt kegyelettel viseltetve, hőscinket büszkén övéiknek vallják, ezt méltányolni tudom; de hogy jeles Jászaynk most idézett könyvének 18 és 19 lapjain, Gévay, Záray, Szermeg, a hiteles Istvánffy, és a maróthi történettel egykorbeli Broderich István-Lajos király cancellárja és syrmiumi püspök irataira hivatkozva, a Katona Istvánnál előforduló Maróthot a Duna melletti Pilis-Maróthnak keresztelte, vétett a történetírói szabályok ellen; mert azzal: hogy az esztergomi érsekség birtokában, ugyanezen esztergomi környéken létező Puszt-Maróth figyelmét kikerülte és képzelőtehetségét követve Broderichnak oly szavakat tulajdonított, melyeket ő sehol sem írt, sem nem mondott, az olvasó közönséget tévútra vezette. Ennek az lön következménye, hogy e hibában őt legjelesebb történetíróink is követték, de fájdalom! napjainkban tanszékeikről talán valamennyi tanáraink távútra vezetik tanítványaikat. Tudtommal ekkorig honi íróink közül csak kettő fordított ezen történeti adat színhelyére nagyobb figyelmet — és ezek mind ketteje német nyelven

— egyike Majláth János, másik Haeufler, „Ofen und Pest, und deren Umgebungen“ 58 lapján.

Ezek, és a Katona István történetének XIX.kötetében közlött Broderich, — ugy Istvánffynak az 1556 évre vonatkozó előadása szerint „az esztergom-megyei Bajna és Bajóth helységek között fekvő, de tulajdonkép az ide beszegellő nyerges-ujfalusi határhoz tartozó Vértes-hegyek közti Puszt-Maróthon történt Dobozi Mihály hősies halála; mert ez volt már azon időben, és ez jelenleg is az esztergomi érseknek birtoka, és az ugyanezen esemény helyén említett mulató palotájának omladványai maiglan is szemlélhetők. — A Duna mentében fekvő Maróth a Pilis hegy tövében van, és ugyanettől *Pilis-Maróthnak* is nevezi az egész környék; de ez soha sem volt az esztergomi érsekiség tulajdona, és Pilis-Maróth története a szomszédságabeli Dömös helységével együtt — (hol már Árpádnak vára volt, I. Béla idejében országgyűlés tartatott, s itt szurattak ki Bélának szeméi sat.) annyira ismeretes, hogy e helyet a vértesi erdőségben fekvő Puszt-Maróthtal felcserélni nem lehet; mert oly jeles íróról, mint Istvánffy föl sem tehető, hogy ezen eseményről irván, a Maróth mellett folyó Dunát meg se említse; de miután Szulejmannak naplójából is bizonyos, hogy Maróthnál oly nagy ütközete volt, miszerint 25,000 — tehát több ember veszett el, mint a híres mohácsi csatában; elesett itt maga Ibrahim pasa vezér is; és miután a megbőszült török sereg elől Budáról az országnak nagyjai, nejeik és gyermekeikkel, ugy a menekülést kereső egész környékbéli népség mind itt sáncolta magát körül, józan számítás szerint feltételezni kell, hogy mind a két fél részéről legalább is 100,000 embernek kellett a csatázásban résztvenni; már pedig ki Pilis-Maróthnak keskeny fekhelyét ösmeri, önként kell belátnia, hogy 200,000 ember csatázhatására ott hely sincsen. Ezek után tehát szükségképen is hitelt kell adnunk ama kombinációnak: hogy az 1526 sept. 15-dki rettenetes csata, melyben Istvánffy szerint Dobozi Mihálynak hősies tette említettik, Puszt-Maróthon történt, a melynek közelében szétterülő völgyet a nép mai napig is emberölő völgynek nevezi.

Ezen állítást az azon időbeli szomorú történeti adatok igazolják; ugyanis nyilván tudva van, hogy Szulejman a mohácsi vész után, a magyaroktól minden ostrom bejárása nélkül elhagyott Budára érkezéttel rabló hadait két részre osztotta, és egyiket Stájernek Balaton felé, másikat Ibrahim

vezérlete alatt Ausztria felé a vértesi hegyeknek indította; és ha ezen utóbbi Pilis-Maróthnál vitte volna véghez ama rettentő csatát, melyben Dobozi hőstettét Istvánffy leírja, akkor Budáról menve, okvetlen Visegrádot, vagy ha a veresvár-csabai hegyek közt vonult volna föl, Esztergomot kellett volna érintenie, — már pedig az is tudva van, hogy sem Esztergom, mely akkor az országnak még fővárosa volt, sem Visegrád ezen alkalommal be nem vétetett, 1526-ban Sulejmannak csupán némely kóbor emberei garázdálkodtak körülé, kik ellen tetteire úgy mint nevére Nagy Máté védelmezé,

minthogy parancsnoka, Orbán Endre a Budáról butoraikkal a Dunán Pozsonyba menekülőkön elkövetett zsákmányolás után hűtlenül megszökött; mi onnét bizonyos, mert a következő vagy 1527-diki évben Komárom és Tatának elfoglalása után Várdai Pál, az akkori érsek hatalmas sereggel fogadta Ferdinandot Esztergomban; és csak midőn Ferdinand Buda városának elfoglalása, és Fehérvárott történt megkoronázatása után Bécsbe vonult, adta át a Zápolya részére tért Várad érsek 18 29 évben Esztergom városát.

Birkés Endre.

A londoni lord-mayor.

Angolország fővárosa mult hó elején ülte egyik legnagyobb, legnevezetesebb és egyszersmind leg-sajátságosabb ünnepét: London városa főpolgármesterének, a lord-mayornak hivatalba igtatását. Ezen ünnep annyiban is a legkülönösebbek közé tartozik, hogy bár évenként előfordul egyszer, mindazáltal mindig roppant közönséget vonz egybe, s bár a változó szokások és erkölcsök annyi ezer és ezer mindenfélét megváltoztattak már: ez ünnepély sok tekintetben még mai napság is ugyanazon furcsaságok és ódivatu sajátságok között megy véghez, minőkkel évszázadokkal ezelőtt.

A lord-mayor London legelső polgára. Neki igen sok előjoga, de igen sok kötelessége is van. Ő teljesen független, s ezen függetlenséget semmiféle kormányforma, semmiféle trónváltozás el nem veheti tőle, sem előjogait meg nem csorbíthatja. Ha a király bevégzi életét, a lord-mayor a titkos tanácsban elfoglalja az elnöki széket, s bírja mindaddig, míg új király nem választatik. Ő a főítélő bíró, ő az aldermen-választások elnöke, ő a Themse főfelügyelője.

A lordmayor-i hivatal kezdetét a 13-dik században kell keresnünk, mert ezen elnevezés elsőben is János király egy udvari rendeletében fordul elő, mely által a takácsok a polgárok kértére, Londontól száműzettek. London legelső polgármestere Fitz-Alwin Henrik volt, ki e magas méltóságot teljes huszonhárom esztendőn keresztül viselte.

Talán nem lesz érdektelen néhány jellemző adatot közölni e magas hivatal betöltőiről.

1403-ban a királyi ügynökök rendkívül fényes lakomát rendeztek City-House-ban. Hivatalos volt e lakomához Ruthven baronet, a főkincstárnok is, a ki büszke ember lévén, a lakománál elfoglalta a praesidiumot, annak dacára, hogy a lordmayor is

jelen volt. A megsértett főpolgármesternek sem kellett egyéb, rögtön elhagyta a házat az aldermen-ekkel és a sheifekkel, s még ugyanaz nap ő maga egy sokkal fényesebb, sokkal látogatottabb közönségű diszlakomát rendezett, melynél aztán ő elnökölt.

A lordmayor személye szent és sérthetetlen volt. Voltak idők, melyben az őt megtámadók ép úgy halállal bünhődtek, mint a felségsértők. Így 1399-ben két előkelő polgár fejét veszté, mert egy lázadás alkalmával a lordmayor sheriffjeinek ellenállni merészelték. 1479-ben pedig egy bizonyos Bifield Richard nevű férfit 50 font sterling büntetésre ítélték, minthogy nagyon közel bátorkodott letérdelni ő lordsága mellett azon nyilvános istentisztelet alkalmával, melyet a dühöngő pestis elfordítása végett parancsolt meg London városa.

A lordmayor, hivatalos jelvény gyanánt, rendszeren kettős arany-nyakláncot, vagy igen drága gyémántos nyakéket hord. Ünnepélyes alkalmakkor veresbársony palástot ölt, mely a lordkancellár diszruhájához hasonló. Téli diszöltönye karmazsinveres, gazdagon bélelt bársonypalást, a nyári pedig könnyebb selyemfelöltő, kékszinü. Ünnepélyes menetek alkalmával egy kardot, s arany és ezüsttel gazdagon kiveret kormánypalcát visznek előtte.

Van hivatalos környezete is; ilyen a fegyverhordó, több étekfogók és ajtónállók, úgy szintén egy vadász is, kik a maguk hivatalos állására és egymásfölötti elsőbbségükre épen oly büszkék és rátartók, mint maga a lordmayor. Hajdanában udvari poetája és udvari bolondja is volt, s e kettő nélkül nyilvánosan soha sem szokta magát látatni.

Azon napon, melyen Westminsterben a lordmayor leteszi hivatalos esküjét, mind e mai napiglan

furcsábbnál furcsább multságokat gondol ki az ilyesekre nagyon hajlandó, s ezekben nagy kedvét találó John Bull, (az angol nép.)

Igy a többi között 1681-ben, midőn sir Pilkington Tamás immár másodsor választatott volna meg e magas hivatalra: London népessége különösen ki akart tenni magáért, hogy ujonan választott polgármesterét megtisztelje.

Fennevezett sir Pilkington Tamás ugyanis a nagyérdemű szücs-céhnek levén tagja, lakostársai úgy határozzák el, hogy az egész népmultság ezen jeles iparágnak jellemvonását viselje. Az utcákon tehát óriási kalitkákban mindennemű eleven prémes állatok voltak felállítva: medvék, leopárdok, párducok, farkasok, rókák s minden ilyesek, melyek bundáit a fenntisztelt szücs urak szokták ékesen kikészíteni. Ezek kalitkái előtt vonult végig ujjongva a majdnem végetlen tömeg, s a zenekarok, a medvék és farkasok tiszteletére fújták és huzták legriadalmasabb nótáikat. A vadak irtózatossággal feleltek mindezekre rémültükben, képzelhető tehát a felséges harmonia, mely itt a füleket gyönyörködtet. S hogy a multság még változatosabb legyen, a merre a menet vonult, a házak ablakaiból mindenütt házinyulakát, macskákat és kutyákat dobáltak alá az ujjongó, tomboló tömeg közé, mely tömeg mindannyiszor óriási „hurra”-val fogadott egy-egy a magasból leröpülő ilyen négylábu állatot: s örömük és háttartalan tiszteletük kifejezésére vagy egymás fejéhez vagdalták, vagy úgy mázolták őket a házak falához, hogy e szerencsétlen áldozatok bőrét rögtön ki lehetett volna készíteni.

Nem méltatlan a megemlítésre az a népünnepély sem, mely 1687-ben történt, sir John Shosternek lordmayori hivatalba való iktatása alkalmával.

Ezen érdemes polgár az üzlet embere volt, s különösen a fakereskedésben volt igen nagy szerencséje. A hódoló nép ilyen irányu tisztelgést is tanusított tehát.

London egyik legnagyobb piacán egy roppant hajót építettek, roppant költségen. A hajó hossza 145 lábnyi, magassága 45 lábnyi volt, s rajta 22 ágyu. Fel volt szerelve tökéletesen, személyezettel, árboccal, vitorlákkal, mindennel, s megrakva egészen fával, mintha épen most érkeznék Norvégia part-

jairól. Midőn a lordmayor e nagyszerű meglepetés színhelyéhez közelített, az ágyuk feldörögtek, a hajó személyzete ünnepi pompában megjelent a fedezeten, s a kapitány ékes beszéddel üdvözlé a lordmayort, mit ez hasonló kenetes szavakkal visszonzott.

De azért, ha e hajó még oly pompás és nagyértékű volt is: az aranyművesek céh-je sem hagyott magán kifogni.

Ezek — egy másik nyilvános téren óriási műhelyt építettek, melyben mindaz látható volt valóságban, a mi ezen ipárhoz tartozik.

Az óriási műhely kellő közepén emelvény állott, s ezen arannyal és biborral ékesített karszék, ezen pedig szent Dunstan alakja ült, — az aranyművesek védszente. Battiste ruhába volt öltözve, mely fölé arannyal gazdagon himzett felöltőt vették rá, — fején pedig a lehető legdrágább mitrát hordozá. Egyik kezében aranyozott görbe pásztorbotot tartott, — a másikban pedig csiptetőfogót, már a mint ezt az aranyművesek szokták használni. A szent mögött — bámulatos időszám-lálási hűséggel — két városi zenész állott, Orpheus és Amphionnak öltözve, mind a kettő egy-egy görög lyrával kezében, melyet időnként pengettek. Az emelvény aljánál a nagy szultánnak és a tatárok főkhanjának alakjai tüntek szembe, épen a midőn Kelet-gazdagságát hozzák szent Dunstan lábaihoz, hódolatuk jeléül.

Ezeket kívül az óriási műhely minden zezugában sok mindenféle munkás dolgozott, ki kalapácsal, ki fogóval, ki olvaszta, ki aranyot simított, reszelt, csiszolt — sőt még bányászok is voltak alkalmazva, kik köveket fejtettek, aknákat vették, — képviselve mindnyájan az érdemes aranyművességet.

Az ilyen nagyszerű allegorikus képletekkel jóformán kezd ugyan már felhagyni a londoni nép, — hanem azért a lordmayor beigtatásának ünnepe mindez ideig olyan nap Londonban, a mely a különben is élénk világvárost annyira felzavarja, hogy a tisztelgő, zajongó, ujjongó néptömeg hullámzó tengerhez hasonlít, mindaddig, míg végre a kifáradás erőt vesz a kedélyeken, s a zajongó ár lassankint újra visszatér a megszokott mindennapiság csendesebb medrébe. —y—s.

Egy hét története.

— Decemb. 14. —

Nem képzelek égetőbb szomjat, mintha egy szenvedélyes vidéki levelezőt oly lakóhelyre dob végzete, hol semmi sem történik azon kívül, hogy

esténként harangoznak, télben hó esik és tavasszal ibolyák fakadnak. És mégis most mennyire irigyelhetjük e nevetséges helyzetet mi, boldog

pesti tárcaírók, kiket a történetek árja egyszerre megrohant, hogy ma ide, holnap oda sodorjon.

Egyik nap most igazán ellensége a másíknak. Ünnepekre jő, néha egy nap kettő is, hogy hamar elmosssák egymás érdekét; a mi tegnap esemény volt, ma már megszűnt vonzerővel birni; minden nap új hősöket hoz, s nem marad változatlanul egyéb, mint a lakosság élénk öröme és ünnepies lelkesülése.

A nap képe — mint mondani szokták — befér egy harmatesőppbe. De hét mai nap történetét mint szorítsuk egy szűk tárca keretébe? Hogy a tömkelegből kijussunk, nincs más mód, mint mohón megragadni a máskor tárcaírói szeszélyünkben mindig megvetett chronologiai sor fölét, s meghajolni az események egymásutánja előtt.

Igy legelőbb is Dumas-n kell kezdeni. Ő volt a mult hétnek ha nem is hőse — legalább arszlánja. A magyar vendégszeretet itt marasztá, s oly szép órákat látott, melyeket bizonyosan meg fog örökíteni valamelyik párisi lap *egy napi életü* hasábjain. A mult hét végén „Paul Jones“-ját adták a nemzeti színpadon az ő tiszteletére, s ő volt minden látcső és minden látcsőnél többet érő szép szemek célpontja. Éljenzték, színpadra hívták, s derülten megmosolyogták, midőn a szürke borzas fejű s vaskos termetű atléta (ez idő szerint 65 éves) Jókainé és Felekiné asszonyok közt megjelenve, mindkét művésznő kezét hódolatjelül s egész francia udvariassággal megcsókolá. E zajos és szívélyes fogadást másnap azzal köszönte meg, hogy a redout kisebb termében tetőtől talpig magyar ruhában jelent meg, hogy „csevegést“ tartson. Voltak, kik e zsinóroskodást rosz néven vették. Nyugodjunk meg, ha a szellemdús „regélő“ hibát követett el vele, meg is lakolt érte, mert a feszes nadrág és csizmaszár úgy megszorogtatá, hogy némely szó majdnem a torkán akadt.

Dumas arról csevegett, mire öreg emberek legörömostebb emlékeznek vissza — ifju koráról. Elbeszélte mint lett íróvá, sokat csevegett fiatal író társairól, az akkori színi életéről és első drámaíról. Azoknak, kik megértették, nem volt oly unalmas, mint a bécsi hírek után vártuk, s a nagy közönség is, mely a termet megtölté, megkapta a mit kívánt, látta és hallotta a kiapadhatlan kedélyű és szellemdús öregifjut, ki hibáiban és szeretetreméltóságában Párist igazán képviseli.

Tudva van, hogy a rózsaszín kedvű öreg urnak mindig az a legkedvesebb város, a hol mulat, s mindig ugyanott találja fel a legtöbb költészetet egyegy szép fiatal színésznőben. Ezt a dicsőséget, (ha

ugyan az,) Pest és Felekiné asszony is megérték, mint a kit csevegése közben a párisi színésznők fölé emelt. Elmondja-e ugyanezt a Brohan kisasszonyok, M—me Fargeuille, Page Adél és Agar k. a. körében: igen kétséges kérdés!

Másnap az öreg ur a ref. iskola önképző köre hangversenyén (az evang. lyceum termében) lett a délután lionja, hol egy zártszékről csakhamar a szavalópadra kérték, s ő egész non chalence-al mondá el ott — saját fordításában — Petőfi egy költeményét:

„Szabadság, szerelem,
E kettő kell nekem.“

Egy másik versbe — szintén Petőfőtől — elakad. De ez legkevesbé sem zavarja őt. Engedelmet kér, hogy leirhassa. Aztán leírja és úgy szavalja el.

Este pedig egy pályatársunk estélyén okmányt kér arról, a mit egy toasztozó barátunk mond neki, hogy t. i. őt magyar írónak is tarthatjuk, miután műveit többen veszik és olvassák nálunk, mint a mieinket, s tömérdek munkája forog magyar nyelven is. Vámbéry Armin el is készíti a három nyelvű okmányt, s Dumas ép oly magyar íróvá válik, mint Jókai és Reményi Ede barátaink csizmadiákká lettek valamelyik vidéki céhnek megküldött mesterlevelével.

Az öreg ur tehát nem mondhatja el, hogy nincs eredeti lelemény — Párison kívül.

Hétfőn pedig (dec. 11.) még nagyobb megtiszteltetés éri, mert az akadémiai palota megnyitásán ő kapja a legelső éljént a nagy teremben, s egyik költőnk nem is késik a bók olaját önteni az öreg ur kedves hiusága tüzére, mondván: Uram, e termet ön szentelte föl, miután az első éljen az ön számára hangozott benne.“

Ebből látható, hogy az ép oly kedves, mint hires regényíró meg lehet elégedve velünk, s kétségen kívüli, hogy legközelebb tintatartója öbléből a szellemdús bókok egész tüzijátékát fogja felgyújtani e nemes ország tiszteletére.

Megemlítők az akadémiai palota megnyitását, s ez oly ünnep volt, melytől a tért nem szabad ki-mélnünk. Az egész főváros a legnagyobb érdekeltséggel sietett részt venni ama pompás épület megnyitásán, melylyel a nemzet önmagát tisztelte meg.

Mondják, hogy a természetben nincs ugrás, de van — az emberi életben. A Trattner-Károlyi-ház homályos bérzugaából egyszerre ily saját palotába költözni, hol a márvány oszlopok, fényes mozaik talajok, mahagoni ékítések, karyatidok, aranyozások és faragványok mintegy kápráztatják a sze-

met, csakugyan nagy ugrás. Ha egy nemzet oly időben, midőn nyomva volt ezerféle tehertől, a tudománynak ily áldozatot birt hozni : akkor annak jövőjébe a legszebb reményekkel nézhetünk.

A megnyitási ünnep fényes volt. A karzatokat háromfelől diszes nők élénk színektől ragyogó serege, a hosszú és széles terem székeit előkelők, magas állású tisztviselők, a mindenünnen megérkezett képviselők, írók, művészek s az ifjuság lelkes raja lepték el; míg az akadémia padja ragyogott a születés, vagyon és értelmiség aristocráciájától. A leggazdagabb főurak, a legmagasb polcon állók — köztük Majláth főkancellár, — az ország első főpapjai, (többi közt a püspökök élén a herceg-primás,) ültek egymás mellett azon kitünőségekkel, kik a tudomány és költészet mezéjén vívták ki minden rangnál többet érő nevezetességüket.

Az első éljént a „Monte Christo,“ a másodikat a „Karthausi“ írója kapta, a harmadikat a primás, s több nem is hangzott a megjelenéseknél.

Az éljeneket azoknak tarták fenn, kik a zöld bársonnyal bevont előadói padhoz léptenek.

Báró *Eötvös*, mint elnök, nyitá meg a nagyérdemű közülest, azzal a szomorú jelentéssel, hogy az, ki e palota létrehozásában legtöbbet tett, gr. *Dessewffy* Emil, nem lehet jelen, de küldött egy üdvözlőt, melyet báró *Vay Miklós* — e daliás alakú főúr — olvasott föl.

Sohasem szólt gr. *Dessewffy* a lelkesedésnek melegebb hangján, mint ez elnöki üzenetben. Köszönte a nemzet részvétét, az *Eszterházy* képtár nagylelkű átengedését, nagy hittel szólt a jövőről, és velősen hivatásunkról. Küzdenünk kell — ugymond, — ha győzni, s győzni, ha élni akarunk. Le kell küzdenünk egész hadsereggel — melynek katonája s toborzója minden magyar ember legyen — a közönyt, részvétlenséget, lomha félszégességet s vakoskodó önhittséget. Lobogónkra kell irni : „nem tágitunk“ s „előre!“ Célunk — nemzeti műveltség és művelt nemzetiség!

Ez eszmék gyújtottak, a közönség éljenzett, míg a karzaton egy nemes urnő — *Dessewffy* Emil neje, szül. *Wenkheim* grófnő, könyeket ejtett e rá nézve ép oly fölemelő, mint szomorú látványon.

Azután *Arany János* adá elő titkári jelentését, elejét és végét klasszikus egyszerűségű gondolatokkal fonva körül. B. *Eötvös József* művészien irt emlékbeszédet olvasott föl a haza elhunyt nagy történetirója, *Szalay László* fölött, kihez 37 éves meleg barátság kötö. *Toldy Ferenc*, az akadémia egyik megtörhetlen veterán bajnoka pedig

„A magyar nemzeti irodalom befolyásáról a közéletre, a legrégebb időktől a mostanig“ tartott jeles értekezést, míg végre az elnök rövid zárszava után a nagy közönség, melyben erdélyi küldöttek, külföldi tudósok és rajzolók is bő számmal voltak, — éljenezve oszlott szét.

Egy óra mulva akadémiai banquet volt a *Froher*-szállodában, hol az áldomások hosszú árjából, csak egy gyöngyöt van időnk kiemelni, *Szász Károly* költőnkét, ki egész ékesszólással emelé poharát a birodalom első hölgyére, ki hazai nyelvünket is beszéli már, s hazai költőinket szeretettel olvassa.

És másnap (kedden) mindez ünnepek fényét elhomályosítá egy sokkal ragyogóbb. A szabad ég alatt az egész főváros lakossága üdvözlé a körünkbe érkező uralkodót, kit áldás kísér és a szívek közbizalma fogad. Az árbocfákon és ablakokban lobogók, szőnyegek, cimerek és óriás zöld füzérek, a légben ágyudörgés és a lelkesedés éljenzaja, a pesti indóházától egészen fel a budai királyi palotáig. E tarka, mozgalmas, minden percben változó óriási képet lehetlen leírni. Ez egy országos nagy ünnep tarka fénye és dörgő zaja volt! Még December ő mordsága ellen sem lehet kifogásunk, miután nem viselte oly szelesen és ridegen magát, mint azelőtt való nap, hanem folyvást mosolygott, s csak midőn a bevonulásnak vége lön, kezdett havazni egypár óráig. Azonban tán eszébe jutva, hogy mily rút szerep volna ezuttal lámpa-oltogatóvá lenni — ez is csakhamar megszűnt, s este hat óraker már a kivilágítás fénye árasztá el a két testvérvárost, millió fény égett mindenfelé, transparentek, föliratok, cimerek, s a Dunapart — legkivált a gőzhajótársulat épülete — egész ezeregy éji ragyogást nyert. Még az ujtéri színház is csillogó koronát viselt ingó fején.

Csütörtökön az országgyűlés fényes megnyitása volt a várpalotában, midőn minden élet a lánchid körül, a budai hegyoldalon és a palotánál összpontosult. S az ünnepek mily szakadatlan sora, színházi diszelőadások, szemet kápráztató fáklyásmenet, középületek látogatása, a képviselők első ülése sat. következett.

Ha mindent el akarnán k mondani, nem adhatnánk egyebet — száraz címsornál.

E napok valóban zálogai a jobb jövőnek, mely után mindenki vágy, s e vágyak oly nemes, zavaratlan forrásból erednek most, mikép lehetlen, hogy az ég meg ne hallgassa és be ne teljesitse azokat.

• *Vadnai Károly.*

Ujdon s á g o k.

— (A mult és közelebbi hét főeseményeit) Ő Felsége közénk érkezése és ünnepélyes fogadása s a magyar országgyűlés megnyitása képezik. A részletekről szólni e helyen a térhiány meg nem engedi; de más részt a közelebbi napok eseményei a hír szárnyain oly gyorsan terjedtek el, hogy azokat már legtávolabb lakó olvasóink is ösmerik s így nem akarjuk ismétlésekkel tölteni be a lapot. Annyit azonban megjegyezhetünk, hogy Pestnek alig volt valaha oly ünnepies s annyira világvárosias tekintete, mint most. A vidékiek már az akadémia megnyitására is tömegesen özönlöttek. Aztán itt vannak a Felség udvara, a korlátnokság számos tagjai, külföldi nevezetességek, a képviselők, közülök számosan családjaikkal, az országgyűlési fiatalság, a főnemesség teljes számban, családjaik és cselédségükkel, megyék és városi hatóságok küldöttségei, a magas klérus, a főispánok kíséretükkel, s az ünnepélyekre fölrándult idegenek oly sokasága, hogy ennek jellemzésére csak azt jegyezzük föl, miként dec. 12 dikén egy-egy vasuti vonattal 400—500-an érkeztek s pedig ily vonat egy napon mintegy tíz jött Budapestre. Ily néptódulás mellett nem csodálkozhatunk azon, ha Ő Felsége bevonulása napján bizonyos vendéglőkben egy-egy szobáért 24 órára 18 frtot is fizettek.

— (Az országgyűlési alsóház korelnökévé) az oly régóta szereplő Bernáth Zsigmond lett. Mint mondják, Bernáthnak most oly képviselőtársa is van, kinek apját ő karjain ringatta.

— (Az akadémia ünnepélyes megnyitásáról) tisztelt munkatársunk, Vadnai bővebben szól az „Egy hét történe'ében,” s így itt csak az idei választások eredményét közöljük. Tiszteletbeli tagokká Horváth Cyrill, a kítünő bölcsész, s a Bach-korszak alatt egy magyar írói nemzedék alkotója, s Dózsa Elek lettek, kinek arcképét és rövid életirátát mult számunkban közöltük. Rendes tagokká: az ősz Brassai Sámuel és a fiatal Kautz Gyula, egyetemi tanár s Győrött megválasztott képviselő, kitenyi kitüntetés mellett még egy munkájának megkoszoruzása is ért, mely pályamunkája az akadémia által 1000 fttal jutalmaztatott; aztán Hunfalvy János, a jeles tudós. Levelező tagokká: Mihályi János, Baintner János egyetemi tanár, Mednyánszki Dénes, Frivaldszki János, Reitter Ferenc, a pesti hajókázási csatorna tervezője, kinek arcképét lapunk 609-dik lapján közöltük; aztán Szily Kálmán budai műegyetemi tanár s lapunk mnn katársa, valamint Skálnitzky Antal építész, az

akadémia palotája tervének kivivője. Külső tagok: Rajendrolala Mitra hindu tudós, b. Schlechta Ottokár, ki Vámbéry szerint a jelenleg élő orientálisták legkitünőbbje, — Oppert Gyula, Haillard-Breholles francia történetiró, Hörnes Mór és Hauer Ferenc.

— (Az akadémia disztermének falai) freskókra várnak, s e körülményről már mult számunkban a terem leírása alkalmával megemlékeztünk. Most b. Eötvös József lelkes felszólítást intéz a nagyobb vagyonnal megáldott hazafiakhoz, hogy adakozzanak e történeti tárgy freskók létesítésére.

— (Pesti izraelita honfitársaink) elhatározták, hogy egyházukban ezentul magyar hitszónokot is fognak tartani; vajha e példát egyéb hitközségekben is követnék.

— (Az írói segélyegylet javára) lapunk megjelenésekor a redoute nagy termében philharmoniai hangverseny megy végbe déli 12 órakor, mely hangverseny költségei 900 frtra rúgnak. Reméljük, hogy e hangversenyt igen sokan fogják meglátogatni, mert ellenkező esetben a jótékony intézetnek csak vesztesége lenne.

— (Igen szép országgyűlési emléket árulnak) Kertész Tódor nórimbergai kereskedésében, a Dorottya-utca s a német-színháztér sarkán. Ez kétforintos nagyságu ezüst-érem bársony tokban; az érem egyik lapján Magyarország koronás cimere látszik pompás domborműben, s körülötte babér- és cserágakon a társországok cimere ezen körirattal: „1865. Országgyűlési emlék.” Az érem mindkét lapjának szélén körben az 56 megye cimere emelkedik szintén domborműben, oly finom kivitelben, a milyennel magyarországi eseményre vonatkozó egyetlen érem se jelent meg eddig. A tulsó lap közepén kiemelkedő betűkben e verset olvashatni:

Midőn sötét lesz a világ
És minden tűz kiég,
A honfiszívben fenmarad
Egy élő szikra még,
E szikra fényt ad és hevet
S ég olthatatlanul,
Óh honfi! őrizd e tüzet
S ne félj, ha vész borul.

Ez érem igen kedves pesti emlékül szolgálhat mindazok számára, kik fővárosunkat e rendkívüli napokban meglátogatták. Az érem készítője Müller Ede, Bécsben lakó művész hazánkfia.

(Folytatás a boritékon.)

Névezetes névalíráások.

III.

Az 1848-diki nádor s az első felelős magyar minisztérium *).

Közli *Lehoczky Tivadar.*

Deák Ferenc

Kossuth Lajos

Széchenyi István

Klapály György

Eötvös József

Deák Ferenc igazságügyi, Mészáros Lázár hadügyi, Kossuth Lajos pénzügyi, B. Eötvös József közoktatásügyi, gr. Széchenyi István közlekedési, Szemere Bertalan belügyi, Klapály György földmívelési és kereskedelmi miniszter.

*) Gr. Bathányi Lajos miniszterelnök és hg Eszterházy Pál miniszter aláírása nem lévén meg gyűjteményünkben, azok beküldését köszönettel veszi a szerk.

cember 16-kán s igen gondos neveltetésben részesült. Testvére Julia Konstantin orosz nagyggel lépven házasságra, az által a Koburg-ház az orosz uralkodó házzal rokonságba jött, s ezen összekötésnél fogva igen fiatal korában orosz szolgálatba lépett tábornoki ranggal. 1808-ban Sándor cár kíséretében jelenvolt az erfurti kongressuson, 1810-ben kilépett az orosz szolgálatból, 1811-ben határszerződést kötött Bajorország és Szász-Koburg hgség között. Majd visszalépven az orosz szolgálatba, az ugynevezett német szabadságharcban katonáskodott; 1814-ben elkísérte a szövetséges uralkodókat Angolországba, később a bécsi kongressuson is jelen volt. 1815-ben a rajnai hadsereggel bevonult Párisba. 1816-ban házasságra lépett Augustza Sarolta hgnóval, Angolország trónörökös királyi hercegnőjével, a ki rövid egy évi házasság után gyermekszülésben meghalt. Ezen házassága következtében Lipót hg Angolországban tábornagy és Kendali herceg lón. — Lipót király halálát egész Európa méltán fájlalja; benne egy igazságos, népszerű, népet híven, szívszerint szerető uralkodó és az a nagy államférfiu mult ki, a kinek két világrész leghatalmasabb államai fordultak önkényt biráskodásához vitályos ügyeikben. Európa békéjének leghivebb és legállhatatosabb szószólója száll vele a sirba.

— (Budapest Turinban.) Olaszország régibb fővárosában, Maggi műkereskedésében a „Piazza reale“-n, szemben a királyi palotával pár hét óta Budapest legujabb nagy fénytájképe ki van állitva és közbámulat tárgyát képezi nem csak mint nagyszerű látvány, de mint műremek is, mely hazai művészetünknek diszere válik. E kép olasz testvéreinkre meglepő hatást gyakorol, miután azon hírek után, melyek civilisátoraink által eddig hozzájok eljutottak, hazánk fővárosát már ily nagyszerűnek lenni nem képelték.

— (A királyihölgy-adó.) Poroszországban régóta az a szokás divatozik, mely szerint valahányszor a királyi családnak valamely nő-tagja házasságra lép, a közadó főbb nemeiben bizonyos mennyiségű pótdadó vettetett ki a népre, melyből azután az arának adandó nászajándék állitott ki. Ezt Poroszországban „királyihölgy-adó“ (Prinzessinsteyer) név alatt ismerik. A porosz király azonban most Alexandrina királyihölgy esetében, ki a meklenburgi örökösnek van eljegyezve, a korona jogának fentartása mellett a kérdéses adót elengedte. Ha Angliában is divatoznék ezen adónem, úgy abból Britannia polgárai sohasem bontakoznának ki, miután ott anyai a királyi hercegnő.

— (A Collins-féle távirtda-huzal első szeme,) mely a régi világot, Aziát, az uj világgal Amerikával a Beringúton át össze fogja kötni, most eresztetik a tenger fenekére. Cariboo és St. George még ez év letelte előtt távirtdai összeköttetésben lesznek tehát New-Westminsterrel és utóbbin át Kaliforniával. A San Franciscoból elindult kutatóhajóraj, mely gőzösből és négy vitorlásból áll, már megérkezett a Beringútba, hol azon helyek kipuhatólásával foglalkoznak, melyek a tengeralatti huzal fektetésére legalkalmasabbak. Így Ázsia valószínűleg előbb nyer Amerikával távirtdai összeköt-

tetést mint Európa, miután az akadályok, melyekkel ezen művelet ott találkozik, összehasonlíthatlanul csekélyebbek azoknál, melyeken az Amerikát Európával összekötő távirtda-huzal már másodszer meghiusult.

Irodalom.

— (Emich Gusztáv kiadásában) következő művek jelennek meg:

1. — „Kenyér és becület,“ eredeti regény 3 kötetben, ára 3 fit. Irta Abonyi Lajos. — Abonyi Lajos kisszámú regényíróink egyik jobbika s így ez ujjabb művének megjelenését bizonyára örömmel üdvözlik szépirodalmunk olvasói.

2. — „Bibliai történetek az ó és új szövetségébl.“ Kisebb gyermekek számára, képekkel. Ára 20 kr.

3. — „Dalfüzérke,“ válogatott népszerű dalokból füzve Kecskeméti Csapó Dániel által. Négy füzet. Egy-egy füzet ára 20 kr.

— (Az akademia ünnepélyes megnyitásának emlékére) Szepesi Imre egyetemi tanár és akademiai tagtól latin nyelven ékes hangzatu óda jelent meg. A csinos füzetet Emichnél nyomták s az akademia épületének rajzával van ellátva.

— (Szabó Rikárd írótarunk) a berlini „Bazar“ című női divat- és munkalapot magyar kiadásban adja ki, mi által lehetővé lesz tőve, hogy női közönségünk a világ legerjedtebb és legjobb efféle női lapját magyar nyelven bírhasza. Ajánljuk e lapot a női közönség figyelmébe. Előfizetési felhívása mai számunkhoz van mellékelve.

— (A „Kertészgazda“) című gazdasági és kertészeti hetilap a legjeles szakemberek közreműködése mellett, szép illusztrációk kíséretében most már második évébe lép. Ára félvére 3 ft, s az előfizetők ezért még értékes jutalomképet is kapnak.

— („Hunnia“), írta Kis Lajos; ára egy huszas; megjelent Ráth Mór bizományában. Ez nem röpirat, hanem huszonhat oldalra terjedő versfüzet 21 lapra terjedő jegyzetekkel.

— („Csendes Örök“) cím alatt Veréssy Árnold munkatársunk füzeteként megjelenő folyóiratot indit meg, mely beszéleteket s regényeket fog tartalmazni. Célja oly irodalmi műveket nem közölni, melyek az izlést ronthatnák vagy az erkölcsöt botránkozthatnák.

— („Magyar Világ“ cimmel) dec. 12-dikétől kezdve Pesten uj politikai lap jelenik meg. Tulajdonosa Ludasi-Gans Mór, a kié a bécsi Debatte is. Ludasi ur régi journalista, kinek nevével a debreceni „Esti Lapokban“ találkoztunk először. Lapjának ára egész évre 5 ft, holott egy-egy példányra 6 ft bélyeg megy. A lap felelős szerkesztője Székely József, velős tollu publicistánk, s ezen kívül dolgoznak belé Szathmári Károly, Érkövy Adolf és Náday Ezüstös, kinek tárcacikkeit a „Bécsi Híradóban“ volt alkalmunk többször látni.

Szerkesztői üzenetek.

— Buda-Ujlakra: Sz.-nek. A cikk érdekes, de hozzá jobb rajz lenne kívánatos.

— Pesten: K. L.-nak. Közölni fogjuk.

— Karlsruheba: A. J.-nak. A „Röptében“ című igen érdekesen irt közlemény a jövő negyedben fog megjelenni; meglepőleg szép illusztrációk kísérendik.

— Debrecenbe: D. I.-nak. Az érzés szép, de a vers még gyöngye.

— Egerbe: T. T.-nak. Már megküldöttük.

— Pesten: „A süketérgől“ irt jeles és népszerű értekezést térhiány miatt nem adhattuk ezen számban; szeretőnk az egészet egyszerre közölni.

— Pesten: Az „Intés“ című — ok nélkül világgáfjaldalmas verset nem adjuk. Nem szeretjük az ilyeseket, mert gyermekes duzzogásnak tartjuk. — A másik jön, ha jöhet.

— M.-Ovárra: Későn érkezett; csak a jövő számban jöhet.

— A mely egészéves előfizető a 30 kr. csomagolási díj beküldése után se kapta volna még meg nagy, színes nyomásu jutalomképünket, az méltóztassék bepecsételtetn levélben reclamálni, ráirván a horitékra, hogy: Reclamatió. Az ilyen levélért mitsem kell fizetni.

(A kiadó-hivatal.)

Mai számunkhoz van csatolva: a „Bolond Miska“ és „Magyar bazar“ előfizetési felhívása.

Legolcsóbb illusztrált magyar lap, legszebb ingyen műlapokkal.

Előfizetési fölhívás

„HAZÁNK S KÜLFÖLD”

című szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti

KÉPES HETILAP

1866-iki, vagyis második évi folyamára.

Lapunk tartalmát a nagy világ és hazánk legkitünőbb férfainak életiratai, — költemények jelesebb íróinktól, — beszélyek és életképek, (köztük Jókaitól minden évnegyedben, ki a lefolyt évben is a lapok közül csupán csak a „HAZÁNK” számára írt), — hazai műtárgyak, régiségek, várak stb. ismertetésel, — népiismeretéseik, — útazások, — népszerű természetrajzi cikkek, — történeti rajzok, — társadalmi kérdések megvitatásai, — népszerű elbeszélések az ismeretek minden ágából, — érdekes külföldi levelek, — minden számban az „Egy hét története” Vadnai-tól, ki köz- és politikai életünk e fontos korszakában minden figyelemre méltó jelenséget vonzó tollal fog följegyezni; — aprólékos tudnivalók a világ minden részéből, — napi események, — vidéki tudósítások, — irodalmi s művészeti újdonságok, — egy-egy zenemű minden évnegyedben, — karrikaturák Jankótól minden negyedik számban, — képtalányok s a többi képezendik.

Egész évre a díszes színes nyomású jutalomképpel együtt csak 6 frt.

Rajzolóink közül csak Székely Bertalan, Jankó János, Kelety, Marastoni, ifj. Markó, Haske, Blumberg, Zombori Rohn és Lüders neveit említjük, mint kik e téren legkitünőbbek. — Képeinket kizárólag Ruzs Károly első magyarországi műintézete metszi.

Végül még megemlítjük, hogy lapunk a küszöbön levő nagy napokat kiváló figyelemmel kísérendi, s hogy az országgyűlés alkalmából minden nevezetes ünnepélyt, személyt és eseményt nemcsak leírásban, de díszes képekben is ösmertetni fogunk,

minél fogva a „HAZÁNK S KÜLFÖLD” még a politikai lapoknak is mintegy kiegészítő részül tekinthető.

Szokoly Viktor,
a „HAZÁNK S KÜLFÖLD” szerkesztője.

Kiadó iszó.

A „HAZÁNK S KÜLFÖLD” a t. c. közönség részéről már az első évben oly szép pártolásban részesült, hogy ezt meg akarva hálálni, az előfizetőket egy nagyszerű színes nyomású jutalomképpel óhajtottam meglepni, melyet minden egész éves előfizetőnek díj nélkül küldöttem meg, hogy képről minden lap elismerőleg nyilatkozott. E nyilatkozatok közül csak az alábbi közöljük:

A „POLITIKAI HETILAP”, b. Eötvös lapja, mely a képzőművészetet legnagyobb gonddal kíséri, így ír: A HAZÁNK S KÜLFÖLD egy éves előfizetőinek járó színes nagy fametszet, mely Székely Bertalan eredeti festménye után készült, ép jelenleg küldeték szét a kiadóhivatal által. Hiszszük, hogy e becses műmelléklet sokfelé örömet fog okozni, mert valóban szép, és sok helyt fog méltó figyelmet gerjeszteni, mert ez az első színes fametszet, mely hazai sajtó alól kikerült, még pedig oly tökélyben, mely a lehetőség határai között, csaknem elérte az elérhetőt s a birodalomban legalább vetélytárostól nem tarthat. A művészi sokszorítás e nemének technikája oly bonyadalmas és oly sok nehézséggel, másrészt ugyanezen okból annyi költséggel jár, hogy ily lapnak kiadása elsőrendű nyomdát és — áldozatképes kiadót igényel. Mint nyomdász és mint kiadó iránt, lehetetlen Emich Gusztáv úrtól ősziinte elismerésünket megtagadni, s harmadik érdemül el nem ismerni, hogy a kép tárgyául oly művet választott, mely mind nemzeties tartalmára, mind jeles szerkezetére nézve Székely Bertalannak, s általában a magyar művészetnek becsületére válik.

Az új évfolyam egész éves előfizetői, (habár csak félvélenként, vagy negyedévenként is fizetnének elő az 1866-ik évre), szintén egyenlő nagyságu, pompás színnyomatu magyar történeti műlapot fognak jutalmul nyerni, (azonban kéretnek, hogy az előfizetési pénzzel együtt e kép fára göngyölítése és a szállítólevél bélyegilletéke fejében szíveskedjenek 30 krt. is beküldeni. A ki a kiadóhivatalból, a nyugta előmutatása mellett viteti el képét, annak nem szükséges a 30 krt. beküldeni.)

Új előfizetőink különös kedvezményül 1865-iki „Dobozi” című jutalomképünket 1 fttért (s 30 kr. göngyölítési díj) rendelhetik meg.

E kép ára a boltokban 2 frt. 80 kr. — Ily módon alkalmat óhajtunk juttatni t. c. előfizetőinknek, hogy részben ingyen, részben a legcélszerűbb díjért oly hatásos képekkel díszesíthessék föl falaiikat, melyek költői tárgyaikon kívül tekintélyes bírák ítélete szerint műbecsrel is bírnak.

Előfizetési föltételek.

A lap egész évre, a kép postán elküldésével	6 frt. 30 kr.	(A képért bármelyik negyedévi összeggel küldhető be a 30 kr.)
a kép elküldése nélkül	6 „ — ”	
Félfévre jan.—juliussig	3 „ — ”	Az 1865-iki „Dobozi” jutalomképpel új előfizetők részére postai elküldéssel
(A kép fára göngyöléséért a 30 kr. akár a mostani, akár a jul.—dec. félvévi összeggel küldhető be.)		1 frt. 30 kr.
Negyedévre jan.—aprillig	1 „ 50”	Ugyanaz új előfizetőknél a kiadóhivatalból elvitelve
		1 „ — ”

A t. gyűjtők minden egyszerre beküldött tíz előfizetési után tiszteletpéldányban részesülnek. Az előfizetési pénzek a „Hazánk s Külföld” kiadó hivatalába (Barátok-tere 7. sz. a.) bérmentes levelekben küldendők.

Pest, december 8-dikán, 1865.

Emich Gusztáv,
magy. akad. nyomdász, a „HAZÁNK S KÜLFÖLD” kiadója.